

HANTERINGSPLAN FÖR BEKÄMPNING AV NATIONELLT INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Maa- ja metsätalous-
ministeriö

Godkändes med jord- och skogsbruksministeriets beslut 27.10.2020

Innehåll

HANTERINGSPLAN FÖR BEKÄMPNING AV NATIONELLT INVASIVA FRÄMMANDE ARTER 27.10.2020	1
I BAKGRUND	2
<i>Invasiva främmande arter</i>	2
<i>Hur hanteringsplanen utarbetas och godkänns</i>	3
<i>Hanteringsplanens centrala innehåll</i>	4
Exempel ur planen	4
<i>Hur hanteringsplanen ska genomföras och åtgärderna finansieras</i>	5
<i>Förbud mot att odla invasiva främmande växtarter</i>	8
II HANTERINGSPLAN	11
1 <i>Klassificering av åtgärder samt artspecifika åtgärder och inriktning av dem</i>	11
1.1 Etablerade arter	11
1.2 Arter som påträffats som sällskapsdjur i Finland	23
1.3 Arter som sporadiskt påträffats i Finland	24
1.4 Arter med låg spridningsrisk	25
2 <i>Allmänna åtgärdsrekommendationer för hantering av främmande arter</i>	26
III ANALYS AV OCH HANDLINGSPLAN SOM GÄLLER VÄGAR FÖR OAVSIKTLIG INTRODUKTION OCH SPRIDNING	29
1 <i>Klassificering av spridningsvägar</i>	29
2 <i>Resultat</i>	29
2.1 Konstaterade spridningsvägar	29
2.2 Potentiella spridningsvägar	30
3 <i>Mål för hantering av prioriterade spridningsvägar och förebyggande av spridning</i>	30
3.1 Förhindra rymning	30
3.2 Spridning med kontaminerade produkter eller med vektorer	31
4 <i>Prioriterade åtgärder</i>	31
4.1 Riktad upplysning för allmänheten och allmän information	31
4.2 Riktad information om kontaminerat växtmaterial och vektorer	32
Tabell 8.1. Utredning om spridningsvägar.	33
Bilaga 1	35

I BAKGRUND

Invasiva främmande arter

Främmande arter är arter som spridits till nya områden med människans hjälp. Begreppen främmande art och invasiv främmande art definieras i EU:s förordning om främmande arter¹.

Enligt EU:s förordning om invasiva främmande arter¹ anses främmande arter vara invasiva om introduktionen eller spridningen av dem har konstaterats hota eller ha negativ inverkan på den biologiska mångfalden. Främmande arter kan också ha negativa effekter som är sociala och ekonomiska. Invasiva främmande arter får inte importeras till EU eller förflyttas mellan medlemsstater, födas upp eller odlas, säljas eller på något annat sätt innehålls och inte heller släppas ut i miljön.

Finland ska tillsammans med de övriga EU-medlemsstaterna försöka utrota invasiva främmande arter som redan förekommer i respektive land eller innesluta dem, dvs. förhindra spridningen av dem. Att utrota invasiva främmande arter och förhindra spridningen av dem kallas nedan bekämpning av främmande arter. Syftet med bekämpningen av främmande arter är att trygga den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion samt den nytta som dessa medför för människans välbefinnande.

EU:s förordning om invasiva främmande arter förutsätter att medlemsstaterna använder effektiva hanteringsåtgärder för att bekämpa främmande arter med stor spridning som ingår i EU:s förteckning över invasiva främmande arter. Varje medlemsstat beslutar själv om åtgärderna. Enligt förordningen om invasiva främmande arter får åtgärderna inte oskäligt belasta miljön, och nyttan som uppnås genom åtgärderna ska vara större än kostnaderna. Medlemsstaterna ska dessutom prioritera åtgärderna utifrån hur stor risk arterna som ska bekämpas medför och hur kostnadseffektiva åtgärderna är.

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Vilka för EU:s del invasiva främmande arter som ska bekämpas fastställs i EU:s förteckning över invasiva främmande arter. Förteckningen godkänns av EU-kommissionen. EU:s första förteckning över invasiva främmande arter började gälla den 3 augusti 2016. Förteckningen kompletterades första gången den 2 augusti 2018 och andra gången den 15 augusti 2019.

Finlands egen nationella förteckning över invasiva främmande arter godkändes genom en statsrådsförordning² den 1 juni 2019 (Förteckning över invasiva främmande arter av nationell betydelse, bilaga 1). I motiveringspromemorian till statsrådets förordning³ redogörs för grunderna för upprättandet av den nationella förteckningen. Trots att EU:s förordning om invasiva främmande arter inte direkt gäller arter som ingår i nationella förteckningar tillämpas förordningens definitioner, förbud och bekämpningsprinciper på dessa arter. Bestämmelser om saken finns i den nationella lagen om främmande arter⁴.

Hur hanteringsplanen utarbetas och godkänns

I denna hanteringsplan behandlas endast arter som ingår i den nationella förteckningen över invasiva främmande arter. Särskilda hanteringsplaner har utarbetats för arterna i EU:s förteckning över invasiva främmande arter.

Enligt lagen om främmande arter⁴ ska jord- och skogsbruksministeriet godkänna planerna för utredning och styrning av de bekämpningsåtgärder som avses i EU:s förordning om invasiva främmande arter. Ministeriet godkände i mars 2018 hanteringsplanen för arterna i EU:s första förteckning över invasiva främmande arter⁵ och i maj 2019 den första kompletteringsförteckningen till EU:s förteckning över invasiva främmande arter⁶. Även om lagen om främmande arter inte direkt kräver det har motsvarande planer för bekämpning av de invasiva främmande arter som fastställts nationellt, dvs. en plan för hanteringsåtgärder och en analys av oavsiktliga spridningsvägar, behövt utarbetas.

---

² Statsrådets förordning om hantering av risker orsakade av invasiva främmande arter 704/2019 och den bifogade nationella förteckningen.

³ Motiveringspromemoria till statsrådsförordningen

⁴ Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015, lagen om främmande arter), 9 §.

⁵ Hanteringsplan I för bekämpning av invasiva främmande arter (godkänd 13.3.2018)

⁶ Hanteringsplan II för bekämpning av invasiva främmande arter (godkänd 23.5.2019)

På uppdrag av ministeriet gjordes 2019–2020 en utredning⁷ av hur utbredda arterna i den nationella förteckningen över invasiva främmande arter är i Finland och vilka sätt att bekämpa dem som är mest kostnadseffektiva.

Utredningen och det på utredningen baserade förslaget till plan för bekämpning av de nationellt invasiva främmande arterna gjordes inom ramen för det s.k. FIN-HAVI-projektet (projektet för utbredning, spridningsvägar, risker och kontrollåtgärder för nationellt invasiva främmande arter FIN-HAVI⁸). FIN-HAVI-projektet genomfördes av Naturresursinstitutet (samordnare) och Finlands miljöcentral. Projektets slutrapport innehåller kompletterande information om åtgärderna i denna hanteringsplan och belyser bakgrunden till dem.

Hanteringsplanens centrala innehåll

De hanteringsåtgärder som det lönar sig att prioritera i Finland har bedömts och valts utifrån den risk som de nationellt invasiva främmande arterna medför och utifrån kostnaderna för och nyttan med bekämpningsåtgärderna. Riskbedömningen baserar sig på de invasiva främmande arternas artegenskaper, de negativa effekter som arterna orsakar, arternas möjligheter att sprida och klara sig i vårt klimat, arternas aktuella spridningsskede och nuvarande utbredning samt tillgängliga bekämpningsmetoder.

Invasiva främmande arter i olika spridningsskeden kräver olika bekämpningsåtgärder. Det effektivaste är om artens introduktion eller spridning till nya områden kan förhindras helt och hållet. Om artens utbredning är stor och det inte är vare sig tekniskt möjligt eller ekonomiskt ändamålsenligt att bekämpa eller utrota den, kan man för att minimera de negativa effekterna ha som mål att begränsa beståndet eller hindra spridningen av arten till nya områden.

Exempel ur planen

- Vresrosen utrotas i mest brådskande ordning i de områden som är mest värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dem, särskilt i skärgården

---

⁷ FIN-HAVI- projektet för utbredning, spridningsvägar, risker och kontrollåtgärder för nationellt invasiva främmande arter (2/2019 – 6/2020) <https://vieraslajit.fi/fi/content/fin-havi>

⁸ FIN-HAVI-projektet för utbredning, spridningsvägar, risker och kontrollåtgärder för nationellt invasiva främmande arter (2/2019 – 6/2020) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-939-4>

och vid kusten. Bekämpning utförs också i inlandet: bestånd av vresros utrotas och spridningen förhindras på vägrenar och gårdsplaner samt i trädgårdar.

- Bekämpningen av blomsterlupin koncentreras till naturskyddsområden, områden i närheten av arter som är hotade eller nära hotade samt sådana värdefulla ängar vid vägkanter där ängsfloran är artrik.
- Vattenpesten hindras från att sprida sig till de platser som är mest värdefulla med tanke på naturskyddet. Där prioriteras även avlägsnande.
- Minken fångas (dvs. avlägsnas) effektivare framför allt i skärgården, i våtmarker som är viktiga för fågellivet och i häckningsområden för fåglar som är hotade eller på tillbakagång samt vid bäckar där det förekommer öring.
- Vid bekämpning av spansk skogssnigel fästas särskild vikt fästas vid förekomster och spridningsvägar från vilka arten lätt sprider sig till omgivningen. Artens spridning med plantor, trädgårdsavfall och jordförflyttningar förhindras. Dessutom uppmuntras människor att avlägsna arten när den påträffas på gårdsplaner, i trädgårdar och på allmänna områden samt att ordna bekämpningstälkon.
- Det ska fortfarande informeras aktivt om det förbud mot att importera, föda upp, odla och släppa ut i naturen som gäller alla de nationellt invasiva främmande arterna. När det gäller spridningsvägarna ägnas särskild uppmärksamhet åt korrekt hantering och förstöring av trädgårdsavfall. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuren inte kommer åt att fortplanta sig eller rymma.

Hur hanteringsplanen ska genomföras och åtgärderna finansieras

Enligt lagen om främmande arter utövar närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) tillsyn över efterlevnaden av de förbud och skyldigheter som ingår i EU:s förordning om invasiva främmande arter och i den nationella lagen.⁹ Förbuden och skyldigheterna samt de

---

⁹ Det importförbud som gäller EU-området övervakas av Tullen. Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att de tillstånd som verket beviljat för användning av invasiva främmande arter följs.

sanktioner som föreskrivs i lagen för att dessa ska iakttas bidrar till bekämpningen av invasiva främmande arter. Förbud och skyldigheter kan tillämpas när man entydigt kan visa vem som är ansvarig för den invasiva främmande artens spridning. Största delen av bekämpningen av främmande arter gäller dock förekomster vars ursprung och spridningsätt inte är kända och för vars del det inte finns någon som är ansvarig för bekämpningen. I hanteringsplanen behandlas i synnerhet bekämpningen av sådana förekomster av främmande arter.

I lagen om främmande arter finns inga bestämmelser om vem som har till uppgift att genomföra hanteringsplanen. Myndigheterna vidtar åtgärder för att bekämpa främmande arter med stöd av befogenheter som anges i annan lagstiftning. NTM-centralerna och kommunerna har i uppgift att främja naturvården inom sina områden.¹⁰ Kommunen ska inom sitt område övervaka och främja miljövården så att det genom skydd, vård och utveckling av naturen och annan miljö blir möjligt att trygga en hälsosam, trivsamt och stimulerande samt naturekonomiskt hållbar livsmiljö för kommunens invånare.¹¹ För att nämna ett exempel har Trafikledsverket till uppgift att bl.a. svara för statliga väg- och bannät samt för samordnandet av åtgärder som gäller dem¹². Till Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter hör bl.a. att sköta och använda nätverket av naturskyddsområden samt att sköta övriga land- och vattenområden och övrig egendom som är avsedda för skötseln av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter.¹³ Finlands viltcentrals uppgifter och finansieringen av dem förblir oförändrade, även om regleringen om mårddhund och vissa andra arter som tidigare klassats som viltarter genom en ändring av lagen om främmande arter år 2019 överfördes från jaktlagen till lagen om främmande arter. Också vatten- och havsvården i Finland gagnar hanteringen av invasiva främmande arter.

EU:s förordning om invasiva främmande arter och den nationella lagstiftningen kräver inte att alla förekomster bekämpas. När man planerar och genomför hanteringsåtgärder ska man beakta de skador som de invasiva främmande arterna orsakar, sannolikheten för dem och kostnaderna för åtgärderna i förhållande till den nytta de medför. Utifrån den utredning som gjordes inför hanteringsplanen kan det konstateras att de nuvarande bekämpningsåtgärderna,

---

¹⁰ Naturvårdslagen (1096/1996), 6 §

¹¹ Lagen om kommunernas miljövårdsförvaltning (64/1986), 3 §.

¹² Lagen om Trafikledsverket (862/2009), 2 §.

¹³ Lagen om Forststyrelsen (234/2016), 5 §.

såsom NTM-centralernas och kommunernas arbete med främmande arter, frivilliga åtgärder samt information och rådgivning, också uppfyller kraven i lagstiftningen om främmande arter.

Hanteringsplanen innehåller uppgifter om ansvars- och samarbetsparter för de åtgärder som genomförs samt en tidsplan för arbetet. Avsikten är att myndigheterna och andra aktörer ska använda hanteringsplanen i sitt bekämpningsarbete så att de kan styra åtgärderna och de nödvändiga resurserna så effektivt som möjligt. Naturresursinstitutet samordnar de åtgärder som anges i hanteringsplanen och övervakningen av dem.

Det nationella nätverk som arbetar under Naturresursinstitutets ledning och som består av experter på främmande arter stöder övervakningen av de främmande arterna. Finlands Art-datacenter, vilket sorterar under Naturhistoriska centralmuseet Luomus, har utarbetat ett verktyg för övervakning av bekämpningsåtgärdernas effekter och effektivitet¹⁴ som hjälper aktörerna att hålla i gång åtgärderna för bekämpning av främmande arter och underlättar t.ex. en enhetlig nationell rapportering till EU.

Såsom ovan konstateras hör myndigheternas arbete med att bekämpa främmande arter till deras lagstadgade verksamhet. I enlighet med 2019 års regeringsprogram beviljades jord- och skogsbruksministeriet ett anslag på 0,8 miljoner euro för år 2020 för att effektivisera bekämpningen av främmande arter. För effektivisering av den riksomfattande samordningen av hanteringen av främmande arter överfördes från beloppet ett ytterligare årsverke till NTM-centralernas omkostnadsmoment, och för effektivisering av dels kommunikationen om främmande arter, dels hanteringen av risker som är förknippade med främmande arter överfördes två ytterligare årsverken till Naturresursinstitutets moment. Från budgetmedel avsedda för effektivisering av bekämpningen av främmande arter kan NTM-centralen i Kajanaland bevilja understöd för bekämpning av främmande arter, rådgivning och för uppföljande kontroller av bekämpningsåtgärderna i enlighet med hanteringsplanen. Riksdagen beslutar årligen om budgeten (i fråga om skrivningarna i 2019 års regeringsprogram under 2021–2023). Dessutom kan särskild projektfinansiering sökas fallspecifikt och efter behov för forsknings-, utrednings- och utvecklingsprojekt som förbättrar hanteringen av främmande arter, t.ex. i form av statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhetsprojekt (SR TEAS) eller EU:s Life+-projekt.

---

¹⁴ <https://laji.fi/theme/vieraslajit/instructions>

Förbud mot att odla främmande växtarter samt fångst och dödande av främmande djurarter

Förbud mot att odla invasiva främmande växtarter

Odlingsförbud

Det är förbjudet att odla en invasiv främmande växtart (lagen om främmande arter 11 §). I lagen om främmande arter definieras inte vad som avses med odling av en invasiv främmande art. Typiskt för växter av främmande arter är att de på naturlig väg sprider sig kraftigt i miljön utan att sås eller planteras. Ofta ställs frågan om odlingsförbudet kan tillämpas på en fastighet där det finns en förekomst som spridit sig från omgivningen.

När en invasiv främmande växtart växer på en fastighet som ägaren eller innehavaren kontinuerligt använder och sköter, anser jord- och skogsbruksministeriet att det finns grunder för att likställa artens förekomst på fastigheten med odling av arten. Förekomsten av arten skiljer sig då i praktiken inte från förekomsten av andra arter på fastigheten. Så bör man se på saken oberoende av hur den främmande växtarten ursprungligen har spridit sig till fastigheten och oberoende av om det rör sig om aktiv skötsel eller passiv tolerans av arten.

Odlade förekomster ska utrotas

Eftersom det är förbjudet att odla en invasiv främmande art måste fastighetens ägare eller innehavare på sitt område utrota en förekomst av en invasiv främmande art som de odlar. Enligt lagen om främmande arter kan det dock vara tillräckligt att effektivt innesluta arten (dvs. hindra spridningen) i stället för att utrota den.

Skyldigheten att utrota en art kan således gälla även förekomster som spridit sig från en grannfastighet eller något annat ställe i omgivningen, även om de inte odlas aktivt. Till exempel bör alla i grannskapet vidta bekämpningsåtgärder samtidigt och i samarbete för att arten effektivt ska förhindras att sprida sig på nytt.

Eftersom kommunen äger allmänna områden ska den sörja för att invasiva främmande växtarter inte förökar sig där. I synnerhet när det gäller förekomster av en invasiv främmande växtart

på områden som kommunen regelbundet sköter, såsom gators grönområden, parker och badstränder, finns det utifrån lagen om främmande arter grunder för att i allmänhet likställa förekomsterna med odling av arten.

Väghållaren ansvarar för skötseln och underhållet av områden som hör till en väg. Till ytan är dessa områden mycket stora, och underhållsbehovet och innehållet i underhållet varierar betydligt även på ett och samma vägvagnsnitt. Detta ska beaktas när man bedömer om det finns grunder för att en förekomst av en invasiv främmande växtart på ett område som hör till en väg ska likställas med odling.

Övergångstid för förbudet mot odling av vresros

Vresrosen används i stor utsträckning som prydnads- och nyttoväxt på gårdsplaner, i trädgårdar och på allmänna områden. Eftersom det är fråga om en art som har stor utbredning och som odlas allmänt, har det varit nödvändigt att fastställa en övergångstid för fastighetsägarna.

Övergångstiden är också nödvändig för att NTM-centralen, som är tillsynsmyndighet, ska kunna förbereda sig för verkställandet.

Att odla vresros blir förbjudet den 1 juni 2022, dvs. tre år efter att förordningen trädde i kraft. Det är viktigt att observera att förbudet mot försäljning av vresros, i likhet med andra förbud utom förbudet mot odling, trädde i kraft den 1 juni 2019 utan övergångstid.

Fångst och dödande av invasiva främmande djurarter

Bestämmelser om fångst och dödande av fåglar och däggdjur som hör till invasiva främmande arter finns i lagen om främmande arter, jaktlagen och djurskyddslagen, och dessutom gäller det att beakta de skyldigheter som följer av naturvårdslagen. Djurskyddslagstiftningen och naturvårdslagen ska iaktas även vid fångst och dödande av andra invasiva främmande djurarter.

Enligt djurskyddslagen får ett djur inte åsamkas onödig smärta och plåga. Ett djur ska avlivas så snabbt och smärtfritt som möjligt, och avlivningen får utföras endast av en person som har tillräckliga kunskaper i den avlivningsmetod och avlivningsteknik som används i fråga om den djurarten samt tillräcklig skicklighet i att vidta åtgärden (djurskyddslagen 3 och 32 §).

På fångst och dödande av fåglar och däggdjur som hör till invasiva främmande arter tillämpas vad som i jaktlagen och jaktförordningen föreskrivs om icke fredade djur (lagen om främmande arter, 16 §). I både lagen om främmande arter och jaktlagstiftningen finns bestämmelser om tillåtna fångstredskap och fångstmetoder.

När man fångar eller dödar en individ som hör till en främmande art ska man iaktta den bestämmelse i naturvårdslagen som förbjuder störning av individer som hör till fridlysta djurarter i synnerhet under förökningstiden, på viktiga rastplatser under flyttningen eller på platser som annars är viktiga under deras livscykel. Arterna ska identifieras med säkerhet. Att fånga eller döda individer som hör till en främmande art på ett naturskyddsområde kräver antingen rätt till det enligt områdets fridlysningsbestämmelser eller tillstånd att avvika från fridlysningsbestämmelserna.

En person som tänker fånga eller döda en fågel eller ett däggdjur som hör till en invasiv främmande art måste ha kännedom om bestämmelserna i lagen om främmande arter, jaktlagen, djurskyddslagen och naturvårdslagen. Att inte följa lagstadgade krav är straffbart. Vid behov ska man be om experthjälp av en erfaren jägare, den lokala jaktvårdsföreningen eller den lokala jaktföreningen.

Kontaktuppgifterna till den lokala jaktvårdsföreningen finns i [Finlands viltcentrals söktjänst](#).

Information om jaktföreningarnas verksamhet finns på [Finlands viltcentrals webbsidor om jakt](#) och fås från [Finlands Jägarförbund](#).

II HANTERINGSPPLAN

1 Klassificering av åtgärder samt artspecifika åtgärder och inriktning av dem

Utifrån en riskanalys kan de arter och artgrupper som ingår i förteckningen över nationellt invasiva främmande arter indelas i fyra grupper utifrån deras nuvarande utbredning, spridningsrisken och de nödvändiga hanteringsåtgärderna. I varje grupp presenteras hanteringsåtgärderna i prioritetsordning. I förteckningen har det för artspecifik behandling tagits upp sådana arter inom vissa djurgrupper som har bedömts kräva mer detaljerad granskning i Finland.

För alla arter i förteckningen över nationellt invasiva främmande arter gäller att det är förbjudet att importera, föda upp, odla och sälja dem eller på annat sätt inneha dem och att släppa ut dem i miljön. För ett sällskapsdjur som ingår i EU-förteckningen eller den nationella förteckningen gäller dock ett undantag: ägaren får behålla djuret ända tills det dör en naturlig död. Ett villkor är att djuret har hållits som sällskapsdjur redan innan arten togs upp i förteckningen. Ägaren måste också se till att djuret inte kommer åt att fortplanta sig eller rymma.

1.1 Etablerade arter

Till grupp 1 hör följande arter: **sandlupin, hampstånds, hybridslide, parkslide, jätteslide, vattenpest, blomsterlupin, vresros, apelsinbalsamin, mink, sandödla, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogssnigel.**

Till denna grupp hör alla arter som har en ökande population i Finland: alla växtarter i förteckningen (sandlupin, hampstånds, hybridslide, parkslide, jätteslide, vattenpest, blomsterlupin, vresros och apelsinbalsamin) och från de övriga artgrupperna mink, sandödla, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogssnigel.

För växtarter med stor utbredning (vattenpest, blomsterlupin och vresros) rekommenderas som förstahandsalternativ att utbredningen begränsas så att arterna inte sprids till områden där de kan orsaka stora negativa effekter på den biologiska mångfalden. Växtarter som inte är lika utbredda (hampstånds, apelsinbalsamin och sandlupin) ska man försöka utrota, och införseln av dem till landet förhindras.

När det gäller rovdjur rekommenderas det att minkarnas antal begränsas genom fångst, särskilt i områden där minken kan orsaka stor skada, såsom i skärgården och i våtmarker som är viktiga för fåglar. För sandödlan, Pelophylax, bergvattensalamander och spansk skogssnigel rekommenderas avlägsnande och begränsning av utbredningen.

Primära hanteringsåtgärder för dessa arter:

1.1.1 Vresros

Vresrosen utrotas i mest brådskande ordning i områden som är mest värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dem:

- Växtbestånd i naturskyddsområden i skärgården och vid fastlandsstränder och bestånd i eller i närheten av förekomster av hotade och nära hotade arter och livsmiljöer, dvs. naturtyper (såsom ängar vid havsstranden, sandstränder, dyner, hedar och torrängar)
- I närheten av förekomster av arter och hotade livsmiljöer som nämns i habitatdirektivet och som finns i skärgården och vid kusten
- Förvildade och planterade växtbestånd utanför naturskyddsområden i skärgården
- Förvildade och planterade växtbestånd i naturskyddsområden i inlandet, vid stränder, på åsområden och i närheten av förekomster av hotade och nära hotade arter
  - Ansvars- och samarbetsparter: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser, andra markägare (bl.a. staten, kommunerna, enskilda markägare)
  - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärd utarbetas regionala handlingsplaner för bekämpning av vresrosen i skärgården (Finska viken, Skärgårdshavet, Bottenhavet, Kvarken och Bottenviken) utanför naturskyddsområdena.

- Objekt med stora naturvärden identifieras och inventeras, liksom också förekomster av främmande arter som utgör hot mot dem.
- Behövliga tilläggsinventeringar utförs. Finansieringsbehovet uppskattas och tillräcklig finansiering säkerställs för arbetet; samordnare och aktörer söks för bekämpningen.
- I planen fastställs vem som svarar för övervakningen av bekämpningsåtgärderna i planen och för eventuella efterföljande åtgärder.

- Ansvars- och samarbetsparter: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser, andra markägare (bl.a. staten, kommunerna, enskilda markägare)
- Tidsplan: 2020–, handlingsplaner 2021, kontinuerlig

Vresrosen utrotas vid vägar, gator och andra bebyggda miljöer enligt följande prioritering:

1. Objekt med ett stort naturvärde (förekomst av hotade arter i närheten, vägar genom skyddsområden, värdefulla livsmiljöer såsom ängar och solexponerade miljöer)
2. Planteringar i närheten av stränder (även i anslutning till vattenvägar: kanaler, färjestränder m.fl.)
  - Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, Kommunförbundet, enskilda markägare
  - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärd utarbetas regionala åtgärdsplaner som innehåller en noggrannare utredning av förekomsterna av vresros på väg- och banområden, värdefulla naturobjekt samt de åtgärder och kostnader som krävs.

- I planen fastställs vem som svarar för övervakningen av bekämpningsåtgärderna i planen och för eventuella efterföljande åtgärder.
  - Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, Kommunförbundet
  - Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

Bestånd av vresros utrotas och spridningen förhindras vid vägrenar, i parker, på parkeringsplatser och andra allmänna områden samt på gårdsplaner och i trädgårdar där det inte finns några särskilda naturvärden.

- Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde trafik och infrastruktur, kommunerna, församlingarna, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsintresserade, husbolag och andra enskilda markägare
- Tidsplan: 2020–

Alternativ för bekämpning av vidsträckta planteringar av vresros vid motorvägar och andra vägar med två körbanor tas fram och avlägsnandet av invasiva främmande arter kopplas ihop med andra vägförbättringsarbeten. Bekämpning i vägnätet införs senast i samband med att nya områdesentreprenader konkurrensutsätts.

- Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområde trafik och infrastruktur
- Tidsplan: 2020–

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. I fråga om vidsträckta fleråriga förekomster som nästan uteslutande består av arten samt särskilt på avsides belägna och svårtillgängliga objekt, t.ex. i skärgårdsområden, kan man också använda kemiska bekämpningsmetoder, förutsatt att det görs yrkesmässigt och omsorgsfullt. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för vresros \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.2 Blomsterlupin

Blomsterlupinen utrotas i mest brådskande ordning i de områden som är mest värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden och i närheten av dem:

- Naturskyddsområden
- Bestånd i samt i närheten av förekomster av hotade arter och livsmiljöer (bl.a. vårdbiotoper, skogar på åsar, solexponerade miljöer, lundar)
  - Ansvars- och samarbetsparter: Forststyrelsen, NTM-centralernas ansvarsområde miljö och naturresurser, markägare (bl.a. staten, kommunerna, enskilda markägare)
  - Tidsplan: kontinuerlig

Blomsterlupinen bekämpas vid vägar, gator och andra bebyggda miljöer enligt följande prioritetsordning:

1. Vägrenar som har ett stort naturvärde, såsom närhet till förekomster av hotade eller nära hotade arter, vägar genom skyddsområden, värdefulla livsmiljöer såsom ängar och solexponerade miljöer
2. Väg- och gatuavsnitt samt andra områden dit blomsterlupinen har börjat sprida sig

- Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, lokala föreningar, enskilda markägare
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att skydda värdefulla naturobjekt skapas en buffertzon på minst 50 meter och lupinen hindras permanent från att sprida sig dit.

- Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommuner
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

För att stödja ovannämnda åtgärder utarbetas regionala åtgärdsplaner som innehåller en noggrannare utredning av förekomsterna av blomsterlupin vid vägar i närheten av värdefulla naturobjekt samt av de åtgärder och kostnader som krävs. Det görs också en kartläggning av de objekt där lupinen spridit sig kraftigt men där den inte utgör ett hot mot naturvärden och där bekämpningen för närvarande inte är kostnadseffektiv; på dessa objekt följs normal slätterpraxis.

- I planen fastställs vem som svarar för övervakningen av bekämpningsåtgärderna i planen och för eventuella efterföljande åtgärder.
- Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, församlingarna, lokala föreningar, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsintresserade, husbolag och andra enskilda markägare
- Tidsplan: 2020–, kontinuerlig

Spridningen av blomsterlupin i väg- och banmiljöer och på andra allmänna områden bromsas upp och dess spridning till lupinfria vägavsnitt förhindras. Bekämpning i vägnätet införs senast i samband med att nya områdesentreprenader konkurrensutsätts.

- Rutiner och metoder för slätter av vägrenar tas fram och införs för att bromsa upp blomsterlupinens spridning, t.ex. i fråga om slättertidtabellerna och minimering av övriga spridningsrisker.
- Lupinfria vägavsnitt identifieras och hålls under uppsikt så att bekämpning kan utföras i ett så tidigt skede som möjligt.
- Möjligheterna att rengöra maskiner som används vid slätter av vägrenar innan de används på lupinfria vägavsnitt utreds.

- En utredning görs om hur växtmassa som slagits kan samlas in i samband med slåtter av vägrenar, t.ex. i situationer där slåtern måste utföras vid en tidpunkt som är ofördelaktig med tanke på blomningen.
- Utbildningen för dem som utför bekämpningsarbete på väg- och bansträckor utökas.
  - Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsintresserade, enskilda markägare, entreprenörer
  - Tidsplan: kontinuerlig

Nivån på data om vägområdenas värdefulla naturobjekt förbättras så att det blir möjligt att kostnadseffektivt inrikta bekämpningsåtgärderna på rätt områden. Forskning och utveckling som rör bekämpningsåtgärder inleds i syfte att utarbeta överskådliga allmänna bekämpningsanvisningar för vägområden.

- Värdefulla naturobjekt i vägmiljö fastställs och inventeras, och blomsterlupinens förekomst i deras närhet kartläggs.
- För de värdefullaste objekten planeras bekämpningsåtgärderna lokalt.
  - Ansvars- och samarbetsparter: Trafikledsverket, NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur, kommunerna, Finlands miljöcentral
  - Tidsplan: kontinuerlig

Blomsterlupinens utbredning till skogar förhindras och bekämpningsåtgärder inleds även i skogsmiljöer.

- Det utvecklas metoder för att identifiera objekt som är väsentliga för blomsterlupinens utbredning och för att bekämpa växten t.ex. på förnyelseytor (bekämpningen är effektivast när lupinerna ännu är i plantstadiet).
- Uppmärksamhet ägnas åt var skogsarbetsmaskinerna rör sig så att frön inte transporteras från blomsterlupinbestånd till avverkningsytor, och effektiva metoder utvecklas för att förhindra artens utbredning.
  - Ansvars- och samarbetsparter: Forststyrelsen, skogsägare, entreprenörer, skogsvårdsföreningar, Finlands skogscentral
  - Tidsplan: kontinuerlig

Lupin bekämpas på andra allmänna områden samt på gårdsplaner och i trädgårdar som saknar särskilda naturvärden.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, kommunerna, församlingarna, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsintresserade, lokala föreningar, husbolag och andra enskilda markägare.
- Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. I fråga om vidsträckta fleråriga förekomster som nästan uteslutande består av arten kan man också använda kemiska bekämpningsmetoder, förutsatt att det görs yrkesmässigt och omsorgsfullt. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för blomsterlupin \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.3 Parkslide, jätteslide, hybridslide

Bestånd av stora slideväxtarter som spridits i naturen utrotas enligt följande prioriteringsordning:

1. Naturskyddsområden och deras omedelbara närhet
2. Områden i närheten av platser där hotade arter observerats eller i närheten av naturobjekt som annars är värdefulla
3. Övriga områden i naturen
  - Ansvars- och samarbetsparter: Forststyrelsen, markägare
  - Tidsplan: kontinuerlig

Förekomster av stora slideväxtarter vid bebyggelse och vägar utrotas.

- Alla förekomster som har uppkommit oavsiktligt p.g.a. spridning av jordstamsdelar med jordmaterial avlägsnas.
- Bestånd av slideväxter slås på vägrenar och avlägsnas i samband med vägförbättringsprojekt.
- Bestånd av slideväxter avlägsnas från gårdsplaner, trädgårdar och parker samt från deras omedelbara närhet.
  - Ansvars- och samarbetsparter: kommunerna, enskilda markägare och husbolag, aktörer inom grönsektorn, trädgårdsintresserade, Trafikledsverket och NTM-centralernas ansvarsområden miljö och naturresurser samt trafik och infrastruktur
  - Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. I fråga om vidsträckta fleråriga förekomster som nästan uteslutande består av en enda art kan man också använda kemiska bekämpningsmetoder, förutsatt att det görs yrkesmässigt och omsorgsfullt. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i respektive artkort (på finska) på portalen för främmande arter:

- [parkslide](#)
- [jätteslide](#)
- [hybridslide](#)

1.1.4 Vattenpest

Artens spridning förhindras.

- Det informeras om vikten av att noggrant rengöra båtar, fångstredskap och andra fiskeredskap för att begränsa spridningen.
- Arten hindras från att sprida sig i områden där den påträffas sällan och utanför det nuvarande utbredningsområdet.
- Förflyttning av farkoster till mindre vattendrag som är värdefulla ur naturskyddssynpunkt (t.ex. kalktjärnar) förbjuds i noga genomtänkta fall. Bland annat kommuner och NTM-centraler kan ansöka om begränsning av sjötrafik i enlighet med [miljöförvaltningens anvisningar](#).
  - Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Traficom, kommunerna, yrkes- och fritidsfiskare, ägare av vattenområden
  - Tidsplan: kontinuerlig

Nuläget kartläggs.

- Nuläget i fråga om vattenpesten kartläggs, i synnerhet i skyddsområden och hotade livsmiljöer, i syfte att prioritera områden där båttrafik ska förbjudas och avlägsnandet av vattenpest.
- Instruktioner ges och det görs tekniskt möjligt att med hjälp av en enhetlig metod på portalen för främmande arter uppskatta hur pass rikligt förekommande vattenpesten är.
  - Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus

- Tidsplan: 2020–2030

Metoder för avlägsnande utvecklas.

- Metoder för avlägsnande och deras effekter i olika typer av sjöar undersöks. Information ges om resultaten och om erhållna erfarenheter.
  - Ansvars- och samarbetsparter: Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, ProAgria
  - Tidsplan: 2020–2030

Åtgärderna för avlägsnande koncentreras till de ur naturskyddssynvinkel värdefullaste objekten. Arten avlägsnas enligt följande prioritetsordning:

1. Skyddsområden där avlägsnande är nödvändigt för att skydda värdefulla artsammansättningar och livsmiljöer; de eventuella risker som är förknippade med avlägsnandet bör dock övervägas noga och minimeras vid val av metod.
2. Hotade livsmiljöer, t.ex.
  - a. Näringsrika sjöar
  - b. Näringsrika tjärnar
  - c. Kalkrika sjöar i norra Finland
  - d. Kalkrika tjärnar i södra och norra Finland
3. Områden där vattenpesten orsakar betydande olägenhet för rekreationsanvändningen och där det ofta bildas massbestånd eller där ingen tillbakagång kan skönjas
4. Rekreatiomsområden som kan fungera som eventuella vägar för spridning av vattenpesten till områden som är värdefulla ur naturskyddssynvinkel
  - a. Fiskeställen (handredskapsfiske, fiske med nät, notdragning)
  - b. Badstränder
  - c. Prioriteringen av båthamnsobjekt kan göras t.ex. utifrån befolkningstäthet.
    - Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, kommunerna
    - Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningen utförs kostnadseffektivt.

- För att begränsa spridningen avlägsnas vattenpest först från källvattendragen, därefter från vattendragens nedre delar.
- Målsättningen är att den avlägsnade växtmassan ska användas för nyttoändamål så att avlägsnandet blir lönsammare.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, ägare av vattenområden, företag som restaurerar vattendrag
- Tidsplan: 2020–

Bekämpningsmetoder

Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för vattenpest \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

1.1.5 Sandlupin, hampstånds och apelsinbalsamin

Förekomsterna av arterna utrotas.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, kommunerna, aktörer inom gröns sektorn, trädgårdsintresserade, markägare
- Tidsplan: omedelbart

Spridningen av sandlupin i landet förhindras med hjälp av information.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrensinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Livsmedelsverket, trädgårdshandeln, aktörer inom gröns sektorn, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Trädgårdsintresserade upplyses om förbudet att importera arterna.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrensinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Livsmedelsverket, trädgårdshandeln, aktörer inom gröns sektorn, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Som förstahandsalternativ rekommenderas mekaniska bekämpningsmetoder. I fråga om vidsträckta fleråriga förekomster som nästan uteslutande består av en enda art kan man också använda kemiska bekämpningsmetoder, förutsatt att det görs yrkesmässigt och omsorgsfullt. Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i respektive artkort (på finska) på portalen för främmande arter

- sandlupin

- hampstånds
- apelsinbalsamin

1.1.6 Mink

Minken fångas (dvs. avlägsnas) effektivare framför allt i skärgården och i våtmarker som är viktiga för fågellivet samt i häckningsområden för fåglar som är hotade eller på tillbakagång (även fågelvilt). Minken fångas också vid bäckar där det förekommer öring.

- Ansvars- och samarbetsparter: Finlands viltcentral, Forststyrelsen, NTM-centralerna, kommunerna, jägare, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Fångsten av mink effektiviseras särskilt på vårvintern och våren, så att minkbeståndet är så litet som möjligt när fåglarna häckar.

- Ansvars- och samarbetsparter: Finlands viltcentral, Forststyrelsen, NTM-centralerna, jägare, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Mer information ges för att säkerställa att fångsten av mink är effektiv och utförs på rätt sätt; detta gäller även andra områden än de primära fångstområdena. Spridningen av information ökas också särskilt till dem som har sommarstugor i skärgården och i närheten av andra fågelvatten.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral, Livsmedelsverket, NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, Finlands Jägarförbund, jaktföreningar, kommunerna, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

För skydd av pälsdjuren utfärdas en förordning i vilken ingår ingärdningsskyldighet för att förhindra att minkar rymmer.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet:
- Tidsplan: 2021

1.1.7 Spansk skogssnigel

Individer som påträffas ska avlägsnas. Särskild uppmärksamhet ägnas åt förekomster och situationer (plantskolor, obrukade områden, trädgårdsavfall, jordförflyttning) från vilka arten lätt sprider sig till omgivningen.

- Ansvars- och samarbetsparter: kommunerna, NTM-centralerna, markägare, intresse- och civilsamhällesorganisationer, allmänheten
- Tidsplan: kontinuerlig

Att arten sprider sig och ökar i antal förhindras med hjälp av information och upplysning.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, Livsmedelsverket, aktörer inom grönsektorn, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Lokala bekämpningstakon ordnas och människor uppmuntras att avlägsna arten på allmänna områden.

- Ansvars- och samarbetsparter: kommunerna, NTM-centralerna, markägare, intresse- och civilsamhällesorganisationer
- Tidsplan: kontinuerlig

Bekämpningsmetoder

Se uppdaterad information om bekämpningsmetoder i [artkortet för spansk skogssnigel \(på finska\)](#) på portalen för främmande arter.

Det bör observeras att en yrkesmässig aktör är förpliktad att förhindra spridningen av spansk skogssnigel till områden utanför det område som aktören innehar, t.ex. med mylla, jordmaterial eller växter (lagen om främmande arter, 5 §: Aktörers omsorgsplikt).

1.1.8 Sandödla, *Pelophylax* och bergvattensalamander

Arternas förekomst i Finland utreds. Hanteringsmetoder som är ändamålsenliga utreds och genomförs.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, Naturhistoriska centralmuseet Luomus
- Tidsplan: 2021–

Upplysning ges om importförbudet, uppfödningförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuren inte kommer åt att fortplanta sig eller rymma.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrekursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, hobbyföreningar
- Tidsplan: kontinuerlig

1.2 Arter som påträffats som sällskapsdjur i Finland

Till grupp 2 hör följande arter: **korsningar av tamhund och varg, dvs. varghybrider (dessa hör till rovdjuren), och jordekorrar.**

Arter som hör till denna grupp har hållits/hålls sporadiskt som sällskapsdjur i Finland. Korsningar av tamhund och varg har några gånger påträffats också i Finlands natur. Den primära åtgärden när det gäller arterna i denna grupp är upplysning om importförbudet, uppfödningförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Individer av dessa arter som påträffats i miljön avlägsnas efter att ha artbestämts.

Upplysning ges om importförbudet, uppfödningförbudet och förbudet mot att släppa ut främmande arter i miljön. Ägare till sällskapsdjur uppmanas att se till att djuren inte kommer åt att fortplanta sig eller rymma.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrekursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna
- Tidsplan: kontinuerlig

Ägaren ombes redogöra för djurets ursprung och grunden för innehav av djuret, om det på grund av förhållandena eller annan information som myndigheterna fått finns grundad anledning att misstänka att det undantag som gäller sällskapsdjur inte kan tillämpas.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, polisen, Tullen, länsveterinärerna, kommunalveterinärerna
- Tidsplan: kontinuerlig

Förekomster av vilt levande korsningar mellan varg och tamhund övervakas i anslutning till DNA-inventeringen av vargbeståndet.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral
- Tidsplan: kontinuerlig

1.3 Arter som sporadiskt påträffats i Finland

Till grupp 3 hör följande arter: **till de invasiva främmande arterna hörande falkfåglar, korsningar av fjällgås med andra gåsararter samt gulbukig klockgroda.**

Vissa för Finlands natur främmande arter av falkfåglar föds upp för jakt i Ryssland, Mellanuropa och Storbritannien. År 2018 tilläts användning av falkar för jakt även i Danmark, vilket i framtiden kan öka antalet i hägn uppfödda falkfåglar som förirrar sig till Finland. Det är en utmaning att skilja mellan sådana i hägn uppfödda jakt- och pilgrimsfalkar och korsningar av vilda falkfåglar som förirrat sig till Finland och vilt levande individer som häckar i norra Finland. Om man observerar att en korsning eller en fågel som har säkerställts härröra från ett hägn häckar med en vild jakt- eller pilgrimsfalk ska den avlägsnas.

Korsningar av fjällgås med andra gåsararter kommer främst från norra Sverige där fjällgås fötts upp och satts ut i naturen. I syfte att skydda den ursprungliga stammen av arten i Fennoskandien är det motiverat att ta fast (för att säkerställa det genetiska ursprunget) och vid behov avlägsna med färg ringmärkta fåglar eller icke ringmärkta fåglar som säkerställts eller misstänks vara korsningar och härstamma från ett hägn eller som representerar en svensk utsättningsstam. I fråga om fjällgäss som misstänks vara korsningar eller som representerar en svensk utsättningsstam ska man skyndsamt bestämma vem som vid behov ska börja utreda behovet av och möjligheterna att avlägsna dem och, om förutsättningarna är uppfyllda, ska avlägsna dem. Naturvårdslagen ska iakttas när åtgärderna genomförs. En arbetsgrupp som noggrant övervakar fjällgåsens förekomst i Finland fungerar som expertorgan för arten och informerar myndigheterna om behov av att vidta åtgärder när individer som uppfyller definitionen för invasiv främmande art påträffas.

Om individer som uppfyller de ovannämnda villkoren påträffas i Finland måste åtgärder vidtas. Observationer och åtgärder ska meddelas på portalen för främmande arter.

Omedelbara åtgärder för avlägsnande vidtas när ovannämnda fågelarter påträffas.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Forststyrelsen, arbetsgruppen för fjällgås, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

Gulbukig klockgroda har påträffats sporadiskt i Finlands natur, men nuläget i fråga om arten är inte känt. Läget i fråga om arten och dess förekomst i Finland behöver utredas. Spridningen av förekomster som eventuellt påträffas behöver förhindras, och man ska försöka utrota individerna medan förekomsterna ännu är lokala.

Förekomsten av gulbukig klockgroda i Finland utreds.

- Ansvars- och samarbetsparter: Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, NTM-centralerna
- Tidsplan: 2021–

Individer som påträffas avlägsnas och artens spridning förhindras.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna
- Tidsplan: kontinuerlig

1.4 Arter med låg spridningsrisk

Till grupp 4 hör **till de främmande arterna hörande hökfåglar, ugglefåglar, kråkfåglar och fladdermöss samt lövgroda, leopardgroda och långbensgroda.**

Invasiva främmande arter av dessa arter/artgrupper har inte påträffats i Finland och de skulle inte klara sig i Finlands klimatförhållanden, med undantag av vissa fladdermusarter. Som nuvarande hanteringsåtgärd för dessa arter räcker övervakning av utbredningen utanför Finland samt information om förbudet mot import av dem.

Utvecklingen i fråga om arternas utbredningsområde utanför Finland följs.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

Entusiaster informeras om importförbudet.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, Tullen, Birdlife Finland
- Tidsplan: kontinuerlig

2 Allmänna åtgärdsrekommendationer för hantering av främmande arter

För hantering av invasiva främmande arter behövs allmänt de åtgärder som anges nedan.

Medvetenheten om främmande arter ökas med hjälp av kommunikation via flera kanaler:

- Den riktade informationen till kommuner, medborgare och aktörer inom olika sektorer effektiviseras: bl.a. akvarieaffärer och akvarister, trädgårdshandeln, trädgårdsintresserade, affärer som säljer och personer som håller sällskapsdjur, fritids- och yrkesfiskare, resenärer.
  - Genom aktiv information uppmuntras människor att rapportera sina observationer på portalen för främmande arter och att delta i bekämpning och talkoarbete.
  - Även markägare och kommuner uppmuntras genom information att vara medvetna om sin skyldighet att bekämpa främmande arter som förekommer på deras ägor.
  - För att säkerställa samarbetet och samordningen informeras markägarna i tillräckligt god tid och i tillräcklig utsträckning om kartläggningen av främmande arter som ska utrotas och om planeringen av bekämpningsarbetet.
- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, kommunikationsministeriet, forskningsinstitut, högskolor, NTM-centralerna, kommunerna, församlingarna, Forststyrelsen, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Delegationen för frågor om hantering av främmande arter, Finlands viltcentral, jaktvårdsföreningarna, Kommunförbundet, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf, intresse- och rådgivningsorganisationer samt läroanstalter för jord- och skogsbruk samt trädgårdsodling, trädgårds- och naturskyddsorganisationer, lokala aktörer (t.ex. hembygds-, idrotts-, friluftslivs-, natur- och ungdomsorganisationer), akvarie- och sällskapsdjursaffärer, andra företag
  - Tidsplan: kontinuerlig

Åtgärder och observationer rapporteras på portalen för främmande arter på ett enhetligt sätt för alla invasiva främmande arters del. Systemet för övervakning av bekämpningsåtgärder vidareutvecklas och införandet av systemet breddas. Det säkerställs att alla observationer av främmande arter är tillgängliga via Finlands Artdatacenter.

- Ansvars- och samarbetsparter: Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, NTM-centralerna, kommunerna, Finlands viltcentral, Forststyrelsen, Centralförbundet för Fiskerihushållning, intresse- och rådgivningsorganisationer för jord- och skogsbruk samt trädgårdsodling, hobbygrupper (t.ex. jägare, fiskare, naturintresserade)
- Tidsplan: kontinuerlig

Kartläggningen av förekomster av invasiva främmande arter intensifieras och fortsätts för att bekämpningen ska kunna planeras och prioriteringar göras.

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, Forststyrelsen, kommunerna, forskningsinstitut
- Tidsplan: 2020–

De projekt som stöds med utvecklingsmedel för landsbygden (Leader) utnyttjas effektivare i arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter, bl.a. genom att förbättra informationen.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet/landsbygdsnätverket, NTM-centralerna, de regionala Leadergrupperna
- Tidsplan: kontinuerlig

Övervakningen av förekomster av invasiva främmande växtarter som redan bekämpats säkerställs, liksom den behövliga eftervården.

- Ansvars- och samarbetsparter: aktörer som utför och som beställer bekämpningsåtgärder, markägare
- Tidsplan: kontinuerlig

Nya icke-kemiska metoder för bekämpning av främmande växtarter utvecklas (nedgrävning, täckning, stenmjöl m.m.).

- Ansvars- och samarbetsparter: forskningsinstitut, högskolor, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Det säkerställs att jordmaterial som förflyttas inte innehåller främmande arter.

- Ansvars- och samarbetsparter: markägare, aktörer inom schaktnings- och byggbranschen, aktörer inom grönsektorn, Infra rf
- Tidsplan: kontinuerlig

Mottagandet och den korrekta hanteringen av avfall och jordmaterial som innehåller material av främmande växtarter utvecklas så att systemet fungerar, och kostnadseffektiva metoder för förstöring av dem tas fram. Lösningar som fungerar i samband med stora mängder avfall som innehåller främmande växtarter åstadkoms. Anvisningar ges om tidpunkten för bekämpning av främmande arter för att mängden av avfall som innehåller främmande växtarter ska minska. Mottagningsplatsernas antal ökas, det informeras aktivt om dem och möjligheterna att ta emot avfallet avgiftsfritt utreds. Anvisningarna och informationen om hantering av avfall som innehåller främmande växtarter förenhetligas på olika orter.

- Ansvars- och samarbetsparter: miljöministeriet, NTM-centralerna, Trafikledsverket, Naturresursinstitutet, Senatfastigheter, Forststyrelsen, kommunerna, anläggningar för avfallshantering, markägare, Grönmiljöförbundet rf och andra organisationer, Infra rf, företag, forskningsinstitut
- Tidsplan: 2020–

Kommunerna uppmuntras att skapa möjligheter att bekämpa främmande arter i form av talkoarbete, t.ex. genom att ge och låna ut redskap för bekämpningsarbetet.

- Ansvars- och samarbetsparter: kommunerna
- Tidsplan: 2020–

III ANALYS AV OCH HANDLINGSPLAN SOM GÄLLER VÄGAR FÖR OAVSIKTLIG INTRODUKTION OCH SPRIDNING

1 Klassificering av spridningsvägar

Spridningsvägarna för de nationellt invasiva främmande arterna utreddes genom att klassificera arterna enligt FN:s biodiversitetskonvention (Convention on Biological Diversity CBD) (Harrower m.fl. 2018). I CBD-klassificeringen delas spridningsvägarna in i sex klasser med 44 underklasser (Tabell 8.1.). De sex klasserna kan delas in i avsiktliga spridningsvägar (utsläppande i miljön eller rymning) och oavsiktliga spridningsvägar (spridning med kontaminerade organismer eller med vektorer) samt i klasser som beskriver spridningsvägen och spridningen (spridningsväg eller arter som sprids utan hjälp) (Tabell 8.1.). En art kan ha flera spridningsvägar. I utredningen skilde man mellan arternas konstaterade respektive potentiella spridningsvägar i Finland.

2 Resultat

2.1 Konstaterade spridningsvägar

Utsläppande i miljön var spridningsväg för vresrosen (erosionsbekämpning) och för vattenpest och apelsinbalsamin ("förbättring" av landskapet/floran med främmande arter). Annan avsiktlig utsläppning konstaterades vara spridningsväg för gulbukig klockgroda och bergvatensalamander. Rymning var spridningsväg för alla andra växtarter utom hampstånds och apelsinbalsamin. Hampstånds och vattenpest har spridit sig via botaniska trädgårdar. Rymning var spridningsväg även för mink (pälsdjursuppfödning) samt för korsningar av tamhund och varg, jordekorre och gulbukig klockgroda.

Till klassen "sprider sig med kontaminerade organismer" hörde fyra konstaterade spridningsvägar. Sandlupin, vattenpest, blomsterlupin och vresros har spridit sig med djur. Parkslide, jätteslide, blomsterlupin och vresros har spridit sig genom förflyttning av livsmiljömaterial, dvs. jord och stenmaterial. Spansk skogssnigel har spridit sig genom förflyttning av material från plantskolor, växtavfall och livsmiljömaterial.

Vattenvägar har konstaterats vara spridningsväg för vattenpest, vresros och apelsinbalsamin.

I klassen "spridning med vektor" fanns endast en konstaterad spridningsväg. Blomsterlupin och spansk skogssnigel har spridit sig med maskiner och anordningar.

Det har konstaterats att alla fågelarter som hör till främmande arter samt mink har spridit sig på egen hand över Finlands gräns. Med tanke på hanteringen av dessa arter är spridning över gränsen mest betydelsefull när det gäller korsningar av fjällgås.

2.2 Potentiella spridningsvägar

De viktigaste potentiella spridningsvägarna hör ihop med att till främmande arter hörande fåglar, sandödlor och groddjur rymmer eller avsiktligt släpps ut efter att ha hållits som sällskapsdjur. Växtarterna har många potentiella spridningsvägar, men exemplar av dem sprider sig knappast till Finland via dessa vägar. Växtarterna är redan allmänna i Finland och användning som prydnadsväxt har varit deras huvudsakliga spridningsväg. Med avvikelse från de övriga organismgrupperna skulle groddjur kunna sprida sig som fripassagerare på fartyg. Groddjur skulle kanske också kunna sprida sig via vattenvägar.

3 Mål för hantering av prioriterade spridningsvägar och förebyggande av spridning

3.1 Förhindra rymning

Att förhindra rymning är den viktigaste åtgärden för att förhindra spridning av de främmande arter som människor innehar. De arter som är aktuella för denna åtgärd är alla växtarter (utom apelsinbalsamin), mink, korsningar av tamhund och varg, jordekorre och gulbukig klockgroda. Av växtarterna har nästan alla redan stor spridning. För att de inte ska sprida sig ytterligare är det viktigast att man hanterar trädgårdsavfall och andra slätterrester omsorgsfullt. Dessutom är det viktigt att upplysa om förbudet mot försäljning av dessa arter. Minkar rymmer i någon mån från pälsfarmer, men dessa individer klarar sig inte i naturen. Korsningar av tamhund och varg hålls sporadiskt som sällskapsdjur, liksom också jordekorrar. Sällskapsdjur måste hindras från att rymma.

3.2 Spridning med kontaminerade produkter eller med vektorer

Spridning med kontaminerade produkter och med vektorer kan ske både från utlandet till Finland och inom Finlands gränser. Det är osannolikt att arter som ingår i förteckningen sprider sig från utlandet till Finland, eller så är denna spridningsväg åtminstone obetydlig med tanke på hanteringen. Spridning innanför Finlands gränser kan ske med fordon eller jordmaterial. Viktigast med tanke på hanteringen är spridningen av växter och spansk skogssnigel med livsmiljömaterial. Spansk skogssnigel kan sprida sig även med material från plantskolor och med växter. Spridningen med kontaminerade produkter och med vektorer är svår att kontrollera och bekämpa på grund av den stora mängden transporter. Om man önskar prioritera någon särskild art i arbetet med att förhindra spridning krävs mer specifika mål och riktade åtgärder. Genom upplysning kan man bidra t.ex. till att förhindra spridning med trädgårdsavfall på lokal nivå.

4 Prioriterade åtgärder

4.1 Riktad upplysning för allmänheten och allmän information

Information ges om de arter som lagstiftningen gäller.

Information ges om de nationellt invasiva främmande arternas spridningsvägar, om förhindrande av spridningen och om förbudet att släppa ut arterna i miljön.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrekursinstitutet, Finlands miljöcentral, Finlands viltcentral, NTM-centralerna, kommunerna, aktörer inom grönsektorn, hobbyorganisationer och hobbyföreningar, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Informationskampanjer inleds.

Information ges om korrekt hantering och förstöring av trädgårdsavfall, vilket bidrar till att prydnadsväxtarter och spansk skogssnigel inte sprider sig. Informationen inriktas särskilt på bekämpning av vresros och blomsterlupin och på förstöring av bekämpningsavfallet.

- Ansvars- och samarbetsparter: jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Naturrekursinstitutet, Finlands miljöcentral, NTM-centralerna, kommunerna, Naturhistoriska centralmuseet Luomus, aktörer inom grönsektorn, hobbyorganisationer och hobbyföreningar, företag

- Tidsplan: kontinuerlig

4.2 Riktad information om kontaminerat växtmaterial och vektorer

Informationskampanjer inleds och en utbildningsdag ordnas om hanteringen av jordmaterial och om främmande arter som sprids med transporter (särskilt arbetsmaskiner).

- Ansvars- och samarbetsparter: NTM-centralerna, kommunerna, aktörer inom grönsktorn, organisationer för producenter som driver plantskolor och växthus, företag
- Tidsplan: kontinuerlig

Tabell 8.1. Utredning om spridningsvägar.

De nuvarande spridningsvägar som konstaterats i Finland är märkta med x. Sådana spridningsvägar som är potentiella både i nuläget och i framtiden är märkta med (x).

	VÄXTER					FÅGLAR					DÄGGDJUR		KRÄLDJUR	GRODDJUR					BLÖTDJUR								
	Sandlupin	Hampstånds	Hybridsida	Parksida	Jättesida	Vattenpest	Blomsterlupin	Vresros	Apelsinbalsamin	Hökfåglar	Falkfåglar	Uggelfåglar	Kräkfåglar	Korsningar av fjällgås	Mink	Korsningar varg/tamhund	Fladdermöss	Jordekorrar	Sanddöda	Pelophylax	Lövgröda	Gulbukig klockgröda	Leopardgröda	Långbensgröda	Bergvattensalamander	Spansk skogssnigel	
AVSIKTLIG																											
HANDEL MED VAROR																											
UTSLÄPPANDE I NATUREN																											
	Biologisk bekämpning																										
	Bekämpning av erosion	(x)	(x)	(x)	(x)		(x)	x																			
	Utplantering av fisk																										
	Utsättning av vilt																										
	"Förbättring" av landskapet/floran/faunan med främmande arter						x		x																		
	Plantering/utsättning i skyddsytte eller i stam/beståndsvårdande syfte													(x)													
	Släppande ut i naturen i något annat användningssyfte ¹																										
	Annat avsiktligt utsläppande	(x)						(x)	(x)	(x)	(x)	(x)				(x)		(x)	(x)	(x)	x	(x)	(x)	(x)	x		
RYMNING																											
	Jordbruk (också bioenergi)			(x)			(x)	(x)																			
	Vattenbruk																										
	Botanisk trädgård/djurpark/akvarium ²	x			x	(x)	(x)																				
	Sällskapsdjur/akvarie- och terrariearter inklusive levande föda för sådana arter ³					(x)			(x)	(x)	(x)	(x)			x	(x)	x		(x)	(x)	x	(x)	(x)	(x)	(x)		
	Produktionsdjur ⁴																										
	Skogsbruk (även återbeskogning)	(x)																									
	Pälsdjursuppfödning															x											
	Trädgårdsodling							(x)																			
	Prydnadsanvändning (annan än trädgårdsodling)	x	(x)	x	x	x	x	x	x																		
	Forskning och ex-situ-bevarandeverksamhet																										
	Levande föda och levande beten																										
	Andra sätt att slippa ut i naturen								(x)	(x)	(x)	(x)															
OAVSIKTLIG																											
SPRIDNING MED KONTAMINERADE ORGANISMER																											
	Plantskolematerial																										x
	Beten																										
	Mat (även levande föda)																										
	Spridning med djur ⁴	x				x	x	x	(x)																		
	Spridning som djurparasit ⁵																										
	Spridning med växter ⁶								(x)																(x)	x	
	Spridning som växtparasit ⁷																										
	Spridning med frön								(x)	(x)																	
	Virkeshandel																										
	Flytt av livsmiljömaterial		(x)	x	x		x	x	(x)										(x)								x
VEKTOR																											
SPRIDNING MED VEKTORER																											
	Fiskeutrustning						(x)																				
	Container/frakt																										
	Fripassagerare på flygplan									(x)					(x)												
	Fripassagerare på fartyg ⁸																			(x)	(x)	(x)	(x)	(x)			
	Maskiner och anordningar						(x)	x	(x)																		x
	Människor och bagage/anordningar (särskilt turism)																										
	Organiska förpackningsmaterial (särskilt trä)																										
	Fartygs barlastvatten																			(x)							
	Fäst på fartygsskrov							(x)																			
	Övriga fordon						(x)	(x)	(x)																		
	Övriga transporter								(x)	(x)	(x)	(x)															
VÄG & SPRIDNING																											
SPRIDNING																											
SPRIDNINGSVÄG																											
	Vattenvägar	(x)				x	(x)	x	x											(x)	(x)	(x)	(x)	(x)			
	Tunnlar och broar																										
ARTER SOMSPRIDIS UTAN HJÄLP																											
	Spridning över gränsen utan hjälp									x	x	x	x	x	x												

¹(päls, transport, medicinsk användning), ²(ej hemmaakvarier), ³(inkl. djur som hålls under begränsad kontroll), ⁴(med undantag av parasiter, arter som sprids med värd/vektor), ⁵(inkl. arter som sprids med värd/vektor), ⁶(med undantag av parasiter, arter som sprids med värd/vektor), ⁷(inkl. arter som sprids med värd/vektor), ⁸(med undantag av barlastvatten och arter som sitter fast på skrov)

Bilaga 1

Bilaga 1 **Förteckning över invasiva främmande arter av nationell betydelse** (Statsrådets förordning om hantering av risker orsakade av invasiva främmande arter 704/2019).

Bilaga A

DJUR

I 1.1–2.4 och 4.1 punkten i denna bilaga avses de till artgruppen i fråga hörande arter som när de förekommer i Finland är utanför sitt naturliga utbredningsområde och som inte ingår i förteckningen över invasiva främmande arter av betydelse för Europeiska unionen.

1 Däggdjur

1.1 artgrupp: **rovdjur** (*Carnivora*),

inklusive

1.1.1 **korsningar av tamhund och varg** (*Canis lupus*) **eller av tamhund och ett annat hunddjur** (*Canidae*) **i generationerna F1–F4, samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamhund,**

1.1.2 **korsningar av tamkatt och ett annat kattdjur i generationerna F1–F4, samt korsningar av dessa korsningar och annan än tamkatt,**

och undantaget följande arter:

- de rovdjur som avses i 42 § 1 mom. 1 och 2 punkten i jaktlagen (615/1993),

- tamhund och dess artkorsningar från generation F5 framåt,

- tamkatt och dess artkorsningar från generation F5 framåt,

- frett.

1.2 artgrupp: **fladdermöss** (*Chiroptera*)

1.3 artgrupp: **jordekorrar** (*Tamias*)

2 Fåglar

2.1 artgrupp: **hökfåglar** (*Accipitriformes*) **och korsningar av dessa**

2.2 artgrupp: **falkfåglar** (*Falconiformes*) **och korsningar av dessa**

2.3 artgrupp: **ugglefåglar** (*Strigiformes*)

2.4 artgrupp: **kråkfåglar** (*Corvidae*)

2.5 **korsningar av fjällgås** (*Anser erythropus*) **med andra gåsararter**

3 Kräldjur

3.1 **sandödl**a (*Lacerta agilis*)

4 Groddjur

- 4.1 artgrupp: Pelophylax
- 4.2 lövgroda (*Hyla arborea*)
- 4.3 gulbukig klockgroda (*Bombina variegata*)
- 4.4 leopardgroda (*Lithobates pipiens*)
- 4.5 långbensgroda (*Rana dalmatina*)
- 4.6 bergvattensalamander (*Ichthyosaura alpestris*)

5 Blötdjur

- 5.1 spansk skogssnigel (*Arion vulgaris*)

Bilaga B

VÄXTER

- 1 sandlupin (*Lupinus nootkatensis*)
- 2 hampstånds (*Jacobaea cannabifolia*)
- 3 hybridslide (*Reynoutria x bohemica*) 4
- 4 parkslide (*Reynoutria japonica*)
- 5 jätteslide (*Reynoutria sachalinensis*)
- 6 vattenpest (*Elodea canadensis*)
- 7 blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*)
- 8 vresros (*Rosa rugosa*, inkl. *Rosa rugosa* f. *alba*)
- 9 apelsinbalsamin (*Impatiens capensis*)